

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Геолого-географічний факультет
Кафедра фізичної географії та природокористування

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рівень вищої освіти

третій (освітньо-науковий)

Спеціальність

106 «Географія»

Розробники:

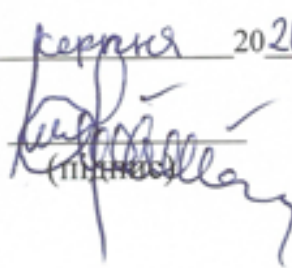
ШУЙСЬКИЙ Ю.Д., д.г.н., проф., зав. кафедри фізичної географії та природокористування;

ВИХОВАНЕЦЬ Г.В., д.г.н., проф. кафедри фізичної географії та природокористування

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри фізичної географії та природокористування.

Протокол № 1 від "31" серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Шуйський Ю.Д.
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету:

Протокол № 1 від "23" вересня 2020 року

Голова НМК

(підпис)

(к.г.н., доц. Сич В.А.)
(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни “ **МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**” складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки PhD студентів спеціальності 106 „Географія”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ендогенні та екзогенні складові дослідження географічної оболонки Землі та її окремих об'єктів, факторів та закономірностей існування у зв'язку з необхідністю їх господарського використання.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Цей курс читається після засвоєння програм бакалаврату та магістратури, які включали вивчення окремих складових географічної оболонки (літосферу, гідросферу, атмосферу, біосферу та їх контактні зони), а також фундаментальні наукові дисципліни (математика, фізика, зім'я, біологія, всуп в географію). На їх підставі, отримані знання, навички, вміння та компетенції дозволять засвоїти програму курсу та самостійно і професійно виконувати польові, лабораторні та експериментальні дослідження.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: засвоїти сучасні комплексні методи польових та камеральних досліджень географічної оболонки Землі та її окремих елементів та компонентів.

Завдання:

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних

компетентностей:

а) загальних (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК07. Здатність спілкуватися на фахову тематику з експертами з інших галузей.

ЗК08. Здатність до усної і письмової презентації та обговорення результатів наукових досліджень та іноваційних розробок українською та англійською мовами.

б) спеціальних (фахових) (СК):

СК03. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру (в сфері економічної та соціальної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів), оцінювати та забезпечувати якість виконаних досліджень.

СК07. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджувальної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення, застосування наявних фундаментальних та створення нових цілісних знань.

СК09. Здатність демонструвати глибинні знання та розуміння основних концепцій, важливих фактів, принципів та теорій з географії.

СК11. Здатність демонструвати знання сучасного стану, основних тенденцій та перспектив розвитку географічної науки, орієнтуватись в сучасних проблемах наукових досліджень в галузі географії та суміжних науках, продуктувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких і практичних задач.

Очікувані результати навчання:

Кінцеві програмні результати навчання, формування яких сприяє навчальна дисципліна „**МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**”

РН02. Глибоко розуміти загальні принципи, методи хімічних наук, методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях (в сфері економічної та соціальної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів) у викладацькій діяльності.

РН03. Глибоке розуміння теоретичних основ, прикладних засад географії, сучасних тенденцій, перспектив розвитку географічної науки та спроможність орієнтуватись в сучасних проблемах наукових досліджень в галузі географії й суміжних науках.

РН06. Знання ранніх та нових актуальних напрямків досліджень, сучасних досліджень в галузі географії, застосування їх для вирішення наукових завдань і самостійної пошукової роботи в межах обраної спеціальності (географії).

РН07. Вміти презентувати та обговорювати з фахівцями та широкою аудиторією результати досліджень наукових та прикладних проблем з географії державною та іноземною мовами, кваліфіковано їх відобразити у наукових публікаціях. Провідних міжнародних наукових виданнях.

РН08. Вміти планувати і виконувати експериментальні та теоретичні дослідження з хімії, дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів. Критично аналізувати результати власних і інших досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо розглядаємої проблеми.

РН11. Вміти ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі, науково-дослідницькій та іноваційній діяльності, використовуючи міждисциплінарні підходи, результатом яких є отримання нових знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни „**МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**” студент повинен

Знати:

- Призначення та хід дослідницьких операцій під час описів та вимірювань природного довкілля;
- Терміни та понятійний апарат географічної науки в цілому та по окремих галузях географії;

- Устаткування та наукову апаратуру для роботи в довуллі та лабораторії;
- Обсяг дослідження в залежності від масштабу зйомки;

Вміти:

- обгрунтовувати маршрутні траси на місцевості різної площі і різного розчленування;
- працювати з устаткуванням та приладдям для дослідження різних компонентів природних систем;
- організувати та обладувати стаціонарні дослідницькі ділянки в різних геоморфологічних умовах;
- вести інструментальні спостереження в різних природних умовах та різного призначення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться Курс буде викладений у формі лекцій (16 годин) та практичних занять (14 годин), організації самостійної роботи студентів (60 годин).

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Загально-географічне значення методики організації та проведення польових досліджень, термінологічного та понятійного апарату наукової дисципліни, формування історії науки, основних наукових положень і спроможності практичного застосування. Зв'язок з іншими географічними науками.

Тема 2. Методика палеогеографічних та геологічних досліджень як складових частин географічної оболонки.

Тема 3. Формування атмосферного середовища в межах географічної оболонки, гідрометеорологічна сітка та її значення для застосування в практичній діяльності.

Тема 4. Дослідження гідрологічного середовища. Гідрологія та її галузі (річкова сітка, озера, болота, криги). Залучення матеріалів гідрометеорологічної служби, що отримані на підставі стандартних методик.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Зміст отримання вторинної географічної інформації.

Тема 6. Організація стаціонарних досліджень для здобуття різноманітної наукової інформації на різних за природним складом територіях.

Тема 7. Особливості методів дослідження водного севтору Землі.

Тема 8. Особливості методів дослідження суходолу.

3. Рекомендована література

1. Беручашвили Н.Л., Жучкова В.К. Методы комплексных физико-географических исследований: Учебник. – М.:Изд-во МГУ, 1997. – 320 с.

2. Галік О.І. Метеорологічні прилади і методи спостережень. Практикум: навчальний посібник. Рівне: НУВГП – 2008, – 234с.
3. Дьяконов К.Н., Касимов Н.С., Тикунов В.С. Современные методы географических исследований. – М.: «Просвещение», 1996. – 207 с.
4. Жучкова В.К., Раковская Э.М. Методы комплексных физико-географических исследований. – М.: «Академия», 2004. – 368 с.
5. Исаченко А. Г. Методы прикладных ландшафтных исследований. – Л.: Наука, 1980. – 222 с.
4. Макунина Г. С. Методы полевых физико-географических исследований. Структура и динамика ландшафта: Учеб.-метод. пособие . – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1987. – 115с.
6. Полевые практики по географическим дисциплинам / [Исаченков В. А., Лисненко В. К., Гальцова М. З. и др. ; под ред. В. А. Исаченкова]. — М. : Просвещение, 1990. — 224 с.
7. Тессман Н. Ф. Учебно-полевая практика по основам общего землеведения : Учебно-методическое пособие / Н. Ф. Тессман. — М. : Просвещение, 1988. — 168 с.
8. Немець К.А., Немець П.М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу. – Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2014.- 172 с.
9. Шуйський Ю.Д., Вихованець Г.В., Орган Л.В., Принципи організації стаціонарів в береговій зоні морів // Довготермінові спостереження довкілля: досвід, проблеми, перспективи / Матеріали міжнародного наукового семінару. – Львів: Вид-во ЛНУ, 219.- с.38-41.
10. Шуйський Ю.Д., Муркаклов А.Б., Гыжко Л.В. Практикум по береговедению // Методическое пособие для студентов физико-географов. – Одесса: Бахва, 2015. – 84 с.

1. Форма підсумкового контролю успішності навчання - **залік**

2. **Методи діагностики успішності навчання** студентів здійснюється шляхом: оцінювання якості виконання та теоретичного осмислення практичних робіт; усного контролю знань з кожної теми; оцінювання поточних письмових робіт та іспиту.